Rok 8. Warszawa, dnia 30 listopada 1932 r. Nr. 23

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE

ORGAN ZWIĄZKU MIEJSKICH I POWIATOWYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 32.—
Półrocznie	„ 16.—
Kwartalnie	„ 8.—
Miesięcznie	„ 3.—
Cena Nr. pojedyńcz.	„ 1.40

Redaktor WACŁAW GAJEWSKI

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

Warszawa, ul. Ś-to Krzyska 13.

Konto czekowe w P. K. O. Nr. 1520.

Nakład i wydawnictwo „Samorządowego Instytutu Wydawniczego" Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Ś-to Krzyska Nr. 13 — Telef. 442-63.

Ulgowe dekrety dla rolnictwa

Wyrazem dalszej dążności czynników miarodajnych dania w czasach pogłębiającego się kryzysu gospodarczego ochrony dłużnikom rolnym przed zbyt agresywną natarczywością wierzyciela, poza już wprowadzonemi na wiosnę zmianami w Ust. Post. Cywilnego, obowiązującej na obszarach województw Centralnych, Wschodnich (b. zabór rosyjski) i Zachodnich (b. zabór pruski), oraz ulgami egzekucyjnemi dla rolnictwa, są niedawno ogłoszone w Nr. 72 Dz. Ust. 3 Dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej o dalszych specjalnych ulgach w odniesieniu do tegoż rolnictwa. Mamy więc przedewszystkiem Dekret (Rozporządzenie z mocą ustawy) z dn. 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie, dalej zaś Dekret z tejże daty o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej, i nakoniec Dekret w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań. Pozatem, w tymże samym Nr. 72 Dz. Ust. znajdujemy jeszcze dwa Dekrety, mające styczność z powołanemi wyżej ulgowemi dekretami, mianowicie: jeden z tych dekretów wprowadza niektóre zmiany w Rozporządzeniu z dn. 22 marca 1928 r. o rejestrowym zastawie rolniczym, drugi zaś w Rozporządz. z dn. 29 czerwca 1924 r. o lichwie pieniężnej, jednakże roztrząsać wprowadzonych temi posiłkowemi dekretami zmian nie będę, ograniczając się tylko do wzmianki, że w pierwszym dekrecie o rejestrowym zastawie, wprowadzone zmiany są naogół korzystne dla wierzyciela rejestrowego, zaś w drugim — dla dłużnika (rozszerzona możność udowodnienia istnienia lichwy).

Przejdę też odrazu do rozpatrzenia podstaw prawnych, na których zostały oparte przepisy pierwszego Dekretu z dziedziny rolniczych ulg, mianowicie Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie.

Zasady prawne streszczone w powołanym dekrecie stanowią zupełną nowość dla stosunków agrarnych przynajmniej na obszarach tak zwanego b. zaboru rosyjskiego, t. j. na obszarach województw Centralnych i Wschodnich. W nieskomplikowanej strukturze stosunków agrarnych b. Kongresówki, a tem bardziej Kresów Wschodnich, wchodzących w skład b. imperjum Rosyjskiego, nie było potrzeby do uciekania się do extra ordynarnych zarządzeń i dawania specjalnej ochrony prawnej zadłużonej własności rolnej.

W warunkach doby przedwojennej wystarczał dla rolnictwa, a raczej dla większej własności w Kongresówce kredyt publiczny, uzyskiwany w T-wie Kredytowem Ziemskiem (długoterminowy), zaś kredyt prywatny uzyskiwany pod hipotekę realności ziemskiej. Na tak zwanych zaś obecnie Kresach Wschodnich wystarczały naogół Banki Ziemskie dla kredytu długoterminowego i kredyt u zbożowego kupca w najbliższem miasteczku, hipoteka bowiem na tych terenach była nieznana. Struktura gospodarstwa rolnego na tych obszarach była zbyt mało skomplikowana, aby potrzeba było budować gmach skomplikowanej procedury sądowej dla oddłużenia gospodarstw rolnych, z jakiem mamy do czynienia w Rozporządzeniu z dn. 23 sierpnia 1932 r. Po wojnie, w której mocno ucierpiała prawobrzeżna Kongresówka oraz wschodnie połacie Polski, rolnictwo, a szczególnie większa własność rolna, prędko się odbudowały, kompensując straty poniesione na wojnie, z jednej strony wysokim stanem cen zboża, z drugiej zaś spłacając swoje należności w zdeprecjonowanej walucie markowej. Większe trudności płatnicze dla rolnictwa w Polsce poczynają powstawać dopiero z końcem roku 1930, kiedy następuje znaczny spadek cen zbóż chlebowych, a nadchodzą terminy spłat łatwo udzielanych i zaciąganych przez rolników pożyczek w latach pomyślnej konjunktury 1927/28. To też z początkiem 1931 roku są wysuwane, początkowo przez poszczególne czołowe jednostki ze sfer większej własności rolnej, potem zaś pod wpływem

prawdopodobnie radykalnych posunięć w stosunku do ochrony dłużników rolnych w Niemczech, i przez organizacje ziemiańskie, oraz ogólno rolnicze, — postulaty dążące do wprowadzenia ogólnego moratorjum dla długów obciążających rolnictwo. Sfery miarodajne w Polsce naogół ustosunkowały się odrazu dość przychylnie do postulatów wysuwanych przez rolnictwo, jednakże nie zgodziły się na ogłoszenie ogólnego moratorjum, czego się początkowo domagano. Sprawę załatwiono kompromisowo: ogólnego moratorjum nie wprowadzono, natomiast zgodzono się na szerokie i liberalne stosowanie na drodze sądowej moratorjów indywidualnych, przy bardzo silnej, a powiedziałbym, dominującej nad sądem ingerencji w tego rodzaju sprawach sfer rolniczych, przeważnie większej własności rolnej (przewidziane Rozporządzeniem ustanowienie przy Sądach delegatów finansowo - rolnych). Rezultatem tego kompromisu jest właśnie wydane w dn. 23 sierpnia 1932 r. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z mocą ustawy, o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie.

Wspomniane Rozporządzenie, wzorowane w znacznym stopniu na obowiązującem w b. zaborze rosyjskim od roku 1928 Rozporządzeniu Prezydenta z dn. 23 grudnia 1927 r. o zapobieganiu upadłości w handlu i przemyśle, obejmuje cały obszar Polski, lecz jak już zaznaczyłem, będzie dużą nowością w stosunkach agrarnych b. zaboru rosyjskiego. Chociaż obowiązująca na tych obszarach Ustawa Postępowania Cywilnego przewiduje przy skierowaniu egzekucji do nieruchomości, możność ustanowienia zarządu przymusowego w osobie wierzyciela, to jednakże mogło to mieć miejsce tylko w stosunku do wierzytelności zabezpieczonej zastawem (art. 1129 U. P. C.) i szerszego zastosowania nie miało, wobec braku szczegółowych w tym względzie przepisów oraz dużej odpowiedzialności wierzyciela przed dłużnikiem za spowodowanie takiego zarządu. To też na początku przynajmniej, stosowanie nowego prawa, o ile znajdzie ono szersze zastosowanie w praktyce, pociągnie za sobą niechybnie dużo konfliktów i przysporzy nielada roboty Sądom naszej dzielnicy i tak mocno przeciążonych pracą. Natomiast Zarząd Przymusowy jest znany w dwóch pozostałych dzielnicach jeszcze z czasów przed wojny i stosowany w rolnictwie w większym lub mniejszym zakresie. Szczegółowe przepisy o tym Zarządzie znajdujemy dla b. zaboru Austrjackiego w Ordynacji Egzekucyjnej z 1896 r. (§ 97 — 132), zaś dla b. zaboru Pruskiego w ustawie z dn. 24 marca 1897 r. o licytacji i przymusowym Zarządzie (§ 146 — 161).

Naturalnie prawo polskie skodyfikowane w powołanem Rozporządzeniu z dn. 23 sierpnia 1932 r., znacznie się różni od prawodawstwa tych zaborów, ale w każdym razie sędzia praktyk obu powyższych zaborów zawsze będzie miał już ustalone pewne sposoby rozstrzygania precedensów prawnych na tem tle, powstałych, wtenczas, kiedy na obszarach zaboru rosyjskiego w stosunkach rolnych dla tutejszego sędziego będzie stosowanie tego prawa rzeczą zupełnie nową.

Po tych uwagach charakteru ogólnego, przejdę do streszczenia samego prawa z dn. 23 sierpnia 1932 r. W postanowieniach wstępnych (art. 1) znajdujemy określenie, jaki majątek należy uważać za „gospodarstwo rolne“, a kogo za „gospodarza rolnego“. Otóż, za gospodarstwa rolne Rozporządzenie uznaje „gospodarstwo rolne, leśne, ogrodowe, hodowlane i rybne, oraz zakłady i warsztaty przemysłowe, związane bezpośrednio z gospodarstwem rolnem“, zaś za gospodarzy rolnych — „właścicieli i użytkowników jak również dzierżawców takich gospodarstw“ i tylko w stosunku do tego rodzaju majątków oraz osób, przepisy tego Rozporządzenia będą mogły mieć zastosowanie. Zatem, w stosunku do innego rodzaju majątku (naprzykład — posiadłości miejskich), lub innego rodzaju osób (przemysłowców, kupców) — zastosowania mieć nie będą. Ostatni ustęp powołanego art. 1 wyraźnie zresztą zastrzega, że do tych gospodarzy rolnych, którzy są wpisani do rejestru handlowego z tytułu posiadanych przez siebie przedsiębiorstw przemysłowych lub handlowych, zastosowania Rozporządzenie z dn. 23 sierpnia 1932 r. mieć nie będzie (naprzykład gospodarstwa rolne i cukrownie). Odroczenie wypłat w zasadzie nie będzie mogło być udzielane każdemu rolnikowi, lecz tylko tym, którzy: a) posiadają dostateczny majątek do „zupełnego zaspokojenia wszystkich swoich wierzycieli“ i b) „którzy zaprzestali czasowo wypłat lub przewidują w najbliższej przyszłości konieczność ich zaprzestania w skutek wyjątkowych i niezależnych od nich okoliczności“. Jeżeli chodzi o dotychczasową praktykę Sądów b. zaboru rosyjskiego przy udzielaniu nadzorów sądowych na podstawie Dekretu z roku 1927 w handlu i przemyśle, przy których kwalifikacje potrzebne do uzyskania nadzoru są sformułowane w sposób niemal identyczny z Rozporządzeniem z dn. 23 sierpnia 1932 r. (rolnym), to trzeba skonstatować, iż praktyka ta jest b. liberalna i odmowa udzielenia nadzoru jest niemal wyjątkiem z ogólnej reguły. Sąd w praktyce interpretuje przepisy prawa o zapobieganiu upadłości w handlu bardzo rozciągle, szczególnie uwaga ta dotyczy sądów 2-ej instancji.

Właściwym sądem dla udzielenia odroczeń będzie Sąd, przy którym nieruchomość wchodząca w skład gospodarstwa rolnego ma urzędową hipotekę. W ten sposób właściwemi dla poszczególnych wypadków będą albo sądy okręgowe, albo sądy grodzkie (na terenach b. Kongresówki), co stanowi nowość w porównaniu z dekretem o odroczeniu wypłat w handlu i przemyśle, gdzie właściwym jest zawsze Sąd Okręgowy.

Również właściwym będzie (w Kongresówce) dla tych wszystkich spraw Sąd Grodzki, o ile nieruchomość gospodarstwa rolnego nie ma urządzonej hipoteki. Wniosek o odroczeniu wypłat może zgłosić nietylko dłużnik „gospodarz rolny“, ale również i wierzyciel (art. 9). Do wniosku o odroczeniu wypłat poza dokumentami udowadniającemi prawo własności lub użytkowania gospodarstwa rolnego należy dołączyć bilans, o ile jest prowadzona prawidłowa rachunkowość, spis wierzytelności, ogólny plan uzdrowienia gospodarstwa rolnego i inne dane wyszczególnione w art. 7 powołanego prawa. Wnioskowi o odroczeniu wypłaty Sąd może udzielić zabezpieczenia przed ostatecznem jego załatwieniu, przez wstrzymanie wyznaczonej już sprzedaży nieruchomości oraz zakazem zbywania wzgl. obciążenia nieruchomości. Przed rozprawą Sąd, gdy uzna tego po-

trzebę, może o stanie gospodarczym dłużnika, wartości gospodarstwa rolnego i możliwości jego uzdrowienia — zaciągnąć opinji Izby Rolniczej, wzgl. innej organizacji rolniczej, względnie jednego lub kilku biegłych, gdy idzie o obszary przewyższające 50 h., lub gdy opinji organizacji rolnej uzyskać nie można.

Po zamknięciu rozprawy Sąd „używając swej władzy z wielką oględnością“ jak podkreśla Rozporządzenie, zezwoli na odroczenie wypłat, gdy nabierze przekonania, że przez odroczenie wypłat wierzyciele nie będą narażeni na niewspółmierną szkodę, w przeciwnym razie odroczenie wypłat udzielone nie będzie. W Rozporządzeniu z 1927 r. o zapobieganiu upadłości, t. j. w stosunkach handlowych takiego zastrzeżenia nie znajdujemy; z tego wniosek, iż pracodawca chciał widocznie w odniesieniu do odroczenia wypłat w rolnictwie uwypuklić to, iż odroczenie zostaje udzielone nie tylko w interesach „dłużnika rolnego“, lecz również, albo w znacznej mierze w interesach „wierzyciela rolnego“. Jednakże myśl ta, streszczona w art. 16 powołanego Rozporządzenia, nie jest rozwinięta w dalszych przepisach powołanego prawa, uważać można ją przeto, prędzej za dobre chęci prawodawcy, niż za nakaz wiążący przy wyrokowaniu Sąd.

Odroczenie wypłat nie będzie udzielane również w wypadkach, kiedy niewypłacalność została spowodowana czynami dłużnika posiadającemi znamiona karygodne, wzgl. czynami lekkomyślnemi lub jeżeli Sąd nabierze przekonania, iż utrzymanie gospodarstwa rolnego jest niemożliwe z powodu niedostatecznego majątku lub zbyt wielkiego zadłużenia, lub jeżeli dłużnik, bez uszczerbku dla gospodarstwa, może zaspokoić wszystkie swoje długi.

Odroczenie wypłat nie rozciąga się: 1) na zobowiązania zaciągnięte po wyrzeczeniu odroczenia wypłat, 2) na koszta postępowania zapobiegawczego, 3) na podatki i opłaty państwowe i komunalne, 4) na należności z tytułu najmu pracy, 5) na bieżące opłaty za ubezpieczenia społeczne, i ubezpieczenia od ognia (niema w Rozporządzeniu 1927 r.), 6) na alimenty, 7) na należności zabezpieczone umownym zastawem ruchomym (rejestrowy zastaw rolniczy i drzewny), 8) na raty z pożyczek długoterminowych, udzielone przez Banki państwowe lub instytucje kredytu długoterminowego, oraz na zabezpieczone na nieruchomości należności Banków z tytułu udzielonych przez nie: a) zaliczek na pożyczki długoterminowe amortyzacyjne b) kredytów na parcelację c) kredytów z lokat osób trzecich, których spłatę Bank wobec tych osób gwarantował, oraz d) gwarancji; 9) na bieżące odsetki w wysokości nieprzekraczającej każdorazowo stopy dyskontowej Banku Polskiego — od innych należności, zabezpieczonych na nieruchomości, z wyjątkiem odsetek od należności z pożyczek, które w ostatnich 12 miesiącach przed złożeniem wniosku o odroczenie wypłat, zostały na podstawie wyroków Sądowych zabezpieczone na nieruchomościach, 10) na powstałe po dniu 1.XII.1931 r. należności za towary służące do celów gospodarstwa rolnego, 11) na bieżące należności czynszu dzierżawnego, 12) na przedmioty i tytuły, względem których służy prawo wyłączenia w razie upadłości.

Spis wierzytelności, do których nie stosuje się odroczenie wypłat w rolnictwie, jest dość obszerny i odbiega od spisu wierzytelności, do których odroczenie wypłat w handlu (Rozp. 1927 r.) zastosowania nie ma. Dodane jest, iż odroczenie wypłat nie rozciąga się na bieżące należności ubezpieczeń społecznych, a znaczy na zaległe rozciągać się może (czego nie ma w odroczeniu handlowem), pozatem dodano, iż odroczenie nie dotyczy również należności za ubezpieczenia od ognia, oraz nie dotyczy wszystkich (t. j. zwyczajnych i nadzwyczajnych) podatków państwowych i komunalnych, w handlu natomiast przy odroczeniu wypłat nie dotyczy ono tylko podatków zwyczajnych, zatem w stosunku do nadzwyczajnych — może mieć zastosowanie.

Termin odroczenia wypłat w zasadzie jest jednoroczny okres gospodarczy. O ile jednak orzeczenie zapadło w drugiej połowie okresu gospodarczego, to Sąd może odrazu dać odroczenie wypłat jeszcze na jeden rok gospodarczy. Poza tem, po uzyskaniu przychylnej opinji organizacyj gospodarczych, wskazanych w art. 13 (Izby Rolnicze wojewódzkie, wzgl. powiatowe, biura do spraw finansowo - rolnych i t. d.), może Sąd udzielić dłużnikowi rolnemu odroczenie wypłat jeszcze na jeden okres gospodarczy. W ten sposób dłużnik rolny będzie mógł faktycznie korzystać z odroczenia opłat w ciągu roku do dwóch lat, a przy pewnym zbiegu pomyślnych dla niego okoliczności — nawet i dłużej.

Udzielając odroczenia wypłat, Sąd mianuje dłużnika zarządcą sądowym, przyczem zaznaczono, że w razie wątpliwości co do solidności dłużnika, Sąd zasięga opinji organizacyj gospodarczych. Wyznaczenie zarządcą samego dłużnika jest nowością dla b. zaboru rosyjskiego, gdyż nie zna tego ani dotychczas Ustawa Post. Cyw., ani też Rozporządzenie o zapobieganiu upadłości (w handlu). Natomiast powierzenie funkcji zarządu przymusowego samemu dłużnikowi — jest rzeczą normalną na obszarach b. zaboru austrjackiego i niemieckiego (art. 19 — 20). O ile zarządcą sądowym został wyznaczony dłużnik, musi być pozatem ustanowiony nadzór sądowy (art. 21), który może sprawować albo Izba rolnicza, albo organizacja rolnicza, wzgl. urząd komunalny lub państwowy. Również nadzór taki może być polecony osobie prawnej, zajmującej się podobnemi czynnościami, albo specjalnym zarządcom, mianowanym bezpośrednio przez Sąd. W praktycznym wyniku zatem nadzór taki prawdopodobnie sprawowany będzie przez delegatów wojewódzkiego, wzgl. powiatowego biura do spraw finansowo - rolnych, dla większej własności zaś dla mniejszej przez wójtów gminnych.

Wyrok pierwszej instancji w sprawie odroczenia wypłat jest natychmiast wykonalny. Od wyroku tego służy dłużnikowi i wierzycielowi skarga apelacyjna (art. 24, 25). Wyrok drugiej instancji jest ostateczny i dalszemu zaskarżeniu nie ulega.

Do zarządcy sądowego należy zarząd majątku (art. 27), zaś do nadzorcy sądowego — nadzór nad prowadzeniem tego zarządu. Zarządca sądowy składa Sądowi wnioski, sprawozdania i rachunki z zarządu za pośrednictwem nadzorcy sądowego, który załącza również do nich swoją opinję.

Zarządcę sądowego oraz nadzorcę sądowego Sąd może w każdej chwili odwołać (29). W czasie trwa-

nia nadzoru sądowego dłużnik nie ma prawa bez zezwolenia Sądu czynić darowizn, rozporządzać nieruchomościami lub wogóle zaciągać inne zobowiązania prócz tych, które są konieczne do prowadzenia gospodarstwa. Wszelkie sprzeczne z tą zasadą czyny dłużnika uznaje się za niemające żadnych skutków prawnych, a zdziałane akta prawne za niebyłe (art. 34).

W czasie trwania odroczenia wypłat nie może być wszczynane postępowanie egzekucyjne, a wszczęte ulega zawieszeniu, również żaden wpis hipoteczny na nieruchomościach dłużnika na mocy orzeczeń sądowych nie może być uzyskany. Natomiast bieg spraw sądowych nie ulega zawieszeniu, również możliwe jest wszczynanie nowych spraw, koszta procesu jednakże, o ile pretensja jest wciągnięta na listę wierzycieli, obciążają powoda (art. 35).

Stosownie do art. 36 Rozporządzenia z dn. 23 sierpnia 1932 r. odroczenie wypłat nie ma skutku względem współdłużników i poręczycieli, przepis ten zupełnie zresztą z punktu prawnego słuszny, w stosunkach rolnych w praktyce może dać duże komplikacje, wiadomo bowiem, iż większość pożyczek zaciąganych przez własność rolną — są to pożyczki zaciągane albo pod weksel, tak zwane finansowe, albo też grzecznościowe. W ten sposób cały szereg osób, należących do pewnego zespołu rolniczego (związku ziemian, kółek rolniczych) lub sąsiadujących z sobą na terenie danego powiatu, są jednocześnie i wystawcami i żyrantami na całym szeregu weksli. Przyznanie odroczenia wypłat jednemu z takich wystawców, złemu płatnikowi, musi pociągnąć za sobą w dalszej konsekwencji rozciągnięcie tego odroczenia na cały szereg innych osób, do których niechybnie zwróci się wierzyciel, nie chcąc wyczekiwać na wypłatę swojej należności przez dłuższy przeciąg czasu, ryzykując przytem w najlepszym razie utratę procentów lub nawet i części kapitału. W przemyśle i handlu ma się do czynienia przeważnie z wekslem towarowym, więc chociaż i w Rozporządzeniu o zapobieganiu upadłości w handlu znajdujemy przepis identyczny, to jednakże skutki ujemne tego przepisu w praktyce nie dają się zbytnio odczuć. Spłata długu następuje po pokryciu wydatków na utrzymanie i prowadzenie gospodarstwa, skromne utrzymanie dłużnika i jego rodziny oraz po pokryciu należności, na które odroczenie wypłat się nie rozciąga, według planu, który ustala Zarządca Sądowy, a zatwierdza Sąd (art. 38). Koszta postępowania odroczenia wypłat ponosi dłużnik (art. 45), który jako Zarządca Sądowy poza skromnem utrzymaniem nie ma prawa do specjalnego wynagrodzenia, natomiast instytucje, sprawujące nadzór sądowy, mają prawo do zwrotu wydatków, połączonych z wykonaniem nadzoru (art. 41).

Postępowanie ugodowe.

Uzyskanie przez dłużnika rolnego odroczenia wypłat, jest wstępem do postępowania układowego pomiędzy nim, a wierzycielami. To też prawo z dn. 23 sierpnia 1932 r. obowiązuje dłużnika, pod rygorem uchylenia odroczenia wypłat, złożyć sądowi przed upływem pierwszych 12-stu miesięcy odroczenia wypłat, wniosek o otwarcie postępowania układowego. Propozycje układowe muszą być równomierne dla wszystkich wierzycieli i mogą dotyczyć li tylko: 1) odroczenia lub rozłożenia spłaty długów na raty, 2) redukcji sum dłużnych (kapitału), 3) redukcji odsetek lub całkowitego ich zniesienia, oraz redukcji innych kosztów, 4) całkowitej lub częściowej likwidacji majątku, objętego odroczeniem wypłat, przez sprzedaż z wolnej ręki lub przez rozparcelowanie go w całości lub częściowo, 5) ograniczenia dłużnika w zarządzaniu i rozporządzaniu majątkiem na czas wykonywania propozycyj układowych, wzgl. dodanie dłużnikowi nadzorcy sądowego, lub wyznaczenie zarządcy z ramienia wierzycieli, 6) sposobu wykonania propozycyj układowych, oraz 7) sposobu zabezpieczenia zobowiązań objętych układem (art. 47).

Porównując zestawienie spraw, które mogą obejmować propozycje ugodowe dłużnika rolnego, z zestawieniem tychże z Rozporządzenia o zapobieganiu upadłości w handlu i przemyśle, widzimy, że zestawienie to jest z jednej strony obszerniejsze dla rolników, z drugiej — nie zawiera żadnych ograniczeń co do maksimalnej sumy redukcji długów (w handlu propozycje ugodowe mogą obejmować redukcję długów maksimum na 30%, w wyjątkowych wypadkach 60%).

Układ nie może dotyczyć należności uprzywilejowanych, oraz należności zabezpieczonych umownym zastawem (art. 49).

Sąd po otrzymaniu wniosku o otwarcie postępowania układowego wyznaczy termin rozpoznania sprawy w ciągu najbliższych 14 dni, na który wezwie zainteresowane osoby, przyczem, o ile to uzna za potrzebne, Sąd może uprzednio zasięgnąć opinji Izby rolniczej lub innych organizacyj rolniczych wzgl. biegłych.

Sąd po wysłuchaniu zainteresowanych osób i zaznajomieniu się z opinją organizacyj rolniczych, wzgl. biegłych, zarządzi otwarcie postępowania ugodowego pod warunkiem, iż niemożność zaspokojenia przez dłużnika wszystkich długów w całości, bądź w terminie ich płatności, nastąpiła skutkiem wyjątkowych, a nie zależnych od niego okoliczności, a dłużnik działał w dobrej wierze. Prawodawca wyjaśnia przytem, iż za okoliczności takie należy uważać trudności płatnicze, wynikające z ogólnego położenia gospodarczego w rolnictwie. Postanowienie Sądu, zarządzające otwarcie postępowania układowego, musi być ogłoszone w sposób przewidziany jak dla ogłoszeń o odroczeniu wypłat, t. j. wyrok Sądu musi być wywieszony w Sądzie i Urzędzie Gminnym, a dla nieruchomości przenoszących 50 ha., ogłoszony również w „Monitorze Polskim“, oraz jeszcze jednem piśmie według uznania Sądu i wniesiony do księgi hipotecznej (art. 53). Otwarcie postępowania układowego, pociąga za sobą z mocy samego prawa, dalsze przedłużenie terminu odroczenia wypłat. Postępowanie układowe rozpoczyna się ustaleniem terminów, sprawdzeniem wierzytelności, a potem ułożeniem listy wierzycieli (art. 55). W czasie trwania tych czynności dłużnik, o ile jest zarządcą sądowym, może przy udziale nadzorcy sądowego rozpocząć rokowania układowe z swymi wierzycielami; do tych rokowań mogą być również

zaproszeni przedstawiciele organizacyj rolniczych. W wyniku sprawdzenia wierzytelności zostaje ułożona lista wierzycieli, która wraz ze sprawozdaniem z wyniku rokowań układowych zostaje złożona do Sądu (art. 58).

Wciągnięcie na listę wierzycieli ma ten tylko skutek prawny, iż uprawnia wierzyciela do brania udziału w ogólnych zgromadzeniach wierzycieli i określa sumę, w stosunku do której ma prawo uczestniczenia w uchwałach tego Zgromadzenia, nie przesądza jednak ani istoty, ani wysokości roszczeń. Listę wierzycieli zatwierdza Sąd (art. 60), poczem zwołuje niezwłocznie ogólne zgromadzenie wierzycieli, ogłaszając termin zgromadzenia w drodze obwieszczeń, pozatem wzywając poszczególnych wierzycieli pismami poleconemi z dołączeniem treści propozycyj ugodowych (art. 66). Ogólnemu Zgromadzeniu przewodniczy sędzia, który winien dążyć do pojednania stron i doprowadzenia układu do skutku. W zgromadzeniach mogą przyjmować udział tylko wierzyciele wciągnięci na listę (bezwarunkowo lub warunkowo), oraz przedstawiciele organizacyj rolniczych lub innych odpowiednich organizacyj (art. 69, 72). Do prawomocności uchwał Ogólnego Zgromadzenia wierzycieli jest konieczna obecność 1/3 części wszystkich uprawnionych do wzięcia udziału wierzycieli, reprezentujących przytem przynajmniej 2/3 części wierzytelności wciągniętych na listę. Za obecnych uważa się również wierzycieli, którzy zgłosili swoje głosy na piśmie. W razie nieprzybycia dostatecznej liczby wierzycieli w pierwszym terminie, Ogólne Zgromadzenie uważa się za niedoszłe do skutku, a Sąd zwołuje ponowne Zgromadzenie, w terminie miesięcznym od daty pierwszego Zgromadzenia. W razie powtórnego nieprzybycia potrzebnej ilości wierzycieli (1/3) reprezentujących dostateczną wysokość pretensyj (2/3), Sąd na wniosek dłużnika, względnie na wniosek wierzycieli reprezentujących co najmniej 20% wierzytelności wciągniętych na listę, oraz po wysłuchaniu zainteresowanych osób (dłużnika, zarządcy sądowego, nadzorcy sądowego, obecnych wierzycieli) i opinji przedstawicieli organizacyj rolniczych, zezwoli na przedłużenie okresu odroczenia wypłat na dalszy okres gospodarczy. Na ogólnych Zgromadzeniach wierzycieli mogą być poddawane pod głosowanie propozycje układowe bez zmian. O ile w toku obrad będą wprowadzone zmiany, Sąd obowiązany jest z urzędu zwołać ponowne Zgromadzenie wierzycieli w terminie nie wcześniej, niż po upływie 7 dni i nie później, niż przed upływem 14 dni (art. 71). Układ zapobiegawczy uważa się za przyjęty, jeżeli za jego zawarciem wypowie się w głosowaniu przynajmniej 1/3 część wszystkich upoważnionych do głosowania, reprezentujących nie mniej niż 2/3 wszystkich sprawdzonych wierzytelności (art. 73). Jeżeli dla braku zgody stron układ do skutku nie dojdzie, Sąd musi ustalić przyczyny braku zgody. Jeżeli okaże się, że przyczyną niedojścia ugody do skutku był brak zgody ze strony dłużnika, pomimo iż stan majątkowy zezwalał na przyjęcie warunków ugody, Sąd niezwłocznie uchyli odroczenie wypłat i umorzy postępowanie zapobiegawcze; jeżeli natomiast większość wierzycieli nie przyjęła warunków układu dłużnika, chociaż zmiana tych warunków na korzyść wierzycieli ze względu na stan majątkowy dłużnika była niemożliwa, Sąd ma obowiązek na wniosek dłużnika, względnie grupy wierzycieli, reprezentujących 20% wierzytelności wciągniętych na listę, przedłużyć okres odroczenia wypłat na dalszy okres gospodarczy (art. 74). Układ zapobiegawczy spisany w formie protokułu i przyjęty przez wierzycieli, zatwierdza Sąd. Zarówno wierzyciele, jak i dłużnik, mogą zaskarżyć wyrok Sądu zatwierdzający układ, do drugiej instancji, której wyrok jest jednakże ostateczny (art. 81). Układ obowiązuje wszystkich wierzycieli obecnych i nieobecnych na Zgromadzeniu, jako też wciągniętych lub niewciągniętych na listę, nie obowiązuje natomiast wierzycieli uprzywilejowanych, należności których nie podlegają układowi (art. 82).

O zakończeniu postępowania układowego Sąd podaje do ogólnej wiadomości w drodze obwieszczeń wywieszonych w Sądzie i Urzędach Gminnych, oraz ogłoszeń w „Monitorze Polskim“ i jeszcze jednem piśmie według swego uznania.

Przeciwko dłużnikowi, który nie wykonuje ściśle i w dobrej wierze zobowiązań objętych układem zapobiegawczym, zainteresowanym osobom (wierzyciele, zarządca, wzgl. nadzorca sądowy) służy prawo skargi do Sądu, w skutek której może być unieważniony układ zapobiegawczy (art. 86). Z tych samych powodów Sąd może z własnej inicjatywy również unieważnić układ zapobiegawczy.

W odniesieniu do gospodarstw rolnych poniżej 50 ha., jest przewidziana uproszczona procedura, polegająca na możności rozpoznania przez Sąd jednocześnie i samego podania o otwarcie postępowania układowego i zawarcie układu zapobiegawczego (art. 87).

Rozporządzenie o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych, przewiduje specjalne sankcje karne, mianowicie: za złożenie fałszywych danych dotyczących stanu majątku, zatajenie części aktywów, wykazanie zmyślonych pasywów, oraz za udzielenie komukolwiek z wierzycieli specjalnych korzyści poza warunkami układu, dłużnik ulega karze więzienia do 5 lat; również taka sama odpowiedzialność przewidziana jest dla wspólnika tego przestępstwa (art. 90 i 91).

W przepisach przechodnich i końcowych powołanego Rozporządzenia, znajdujemy dwa dość niezwykłe z punktu widzenia dotychczasowej praktyki ustawodawczej, postanowienia: pierwsze dotyczy procedury cywilnej, mającej zastosowanie do spraw tego rodzaju, mianowicie w postępowaniu zapobiegawczem będą miały zastosowanie już obecnie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego z dn. 29 listopada 1930 r. z pewnemi odchyleniami w poszczególnych dzielnicach, który to Kodeks będzie obowiązywać w Polsce dopiero z dniem 1 stycznia 1933 r. (art. 92); drugi wprowadza do udziału w czynnościach Sądu czynnik reprezentujący interesy — powiedziałbym „klasowo - rolne“. Mianowicie art. 100 powołanego Rozporządzenia przewiduje mianowanie przez Ministra Skarbu, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Reform Rolnych, specjalnych delegatów do spraw finansowo - rolnych, którzy będą uprawnieni do wydawania przedwstępnej opinji o wnioskach o odroczenie wypłat. Bez

tej przedwstępnej opinji Sąd nie będzie miał prawa rozpoznawać tych wniosków, również delegatom Ministerstwa Skarbu będzie przysługiwało prawo zaskarżenia każdego orzeczenia Sądu, które zapadło w tym wypadku wbrew opinji tego delegata. Dotychczas takie uprawnienie w Sądownictwie i to w niektórych tylko sprawach cywilnych, przysługiwało prokuraturze, podległej, jak wiadomo, służbowo Ministrowi Sprawiedliwości, odpowiedzialnemu konstytucyjnie za całość wymiaru sprawiedliwości w Państwie, obecnie będzie Sąd miał do czynienia z czynnikiem stojącym poza wpływami Ministerstwa Sprawiedliwości, czynnikiem reprezentującym przytem inne czysto gospodarcze interesy rolnictwa, nie zaś sferę bezstronnych interesów czystej sprawiedliwości i prawa. Czy w tych warunkach nie ucierpi wymiar sprawiedliwości — pokaże czas!

W każdym razie przy takiej konstrukcji sądzenia spraw związanych z odroczeniem wypłat, jaką wprowadza Rozporządzenie z dnia 23 sierpnia 1932 r., można już zgóry być przekonanym, że opinja delegatów do spraw finansowo - rolnych mocno zwiąże Sąd w jego niezależnem wykonywaniu wymiaru sprawiedliwości, tem bardziej jeszcze, że będzie to Sąd z reguły jednoosobowy. Nakoniec muszę tu zaznaczyć, że prawo z dnia 23 sierpnia 1932 r. jest przemyślane jako zarządzenie tymczasowe, które ze zmianą warunków będzie mogło być zniesione zwykłem zarządzeniem Rady Ministrów.

Oto są mniej więcej podstawy, na których została oparta budowa prawna Rozporządzenia z dn. 23 sierpnia 1932 r. o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie.

Streściłem powołane Rozporządzenie dość obszernie, pomijając niektóre tylko szczegóły, a zrobiłem to dlatego, iż mojem zdaniem, ono tylko w naszej dzielnicy będzie mogło mieć większe zastosowanie. Albowiem przy niskiem uspołecznieniu szerokich mas małej własności rolnej i małej znajomości prawa w tych masach, z jakim spotykamy się na terenach Kongresówki, a szczególniej na Kresach Wschodnich, wątpię, aby drugi z ulgowych dekretów rolniczych, mianowicie Dekret o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej, znalazł u nas szersze zastosowanie. Zresztą Dekret ten do wierzytelności Komunalnych Kas Oszczędności zastosowania nie ma, dlatego podam zasady tego Dekretu możliwie streszczając się.

Urzędy rozjemcze do spraw kredytowych małej własności są tworzone przy Powiatowych Związkach Komunalnych i obejmują obszar powiatowego Związku Komunalnego. Kompetencji Urzędu podlegają osoby, których głównym zawodem jest gospodarka rolna na obszarze nie przenoszącym 50 ha. Sprawy przez Urząd rozpoznawane mogą dotyczyć tylko: a) terminów i warunków spłaty długu pieniężnego i b) granic korzyści majątkowych, które od takiego długu pobierane być mogą pod postacią procentów lub innych świadczeń (art. 1, 2).

Przewodniczącego, jako zastępcę oraz resztę członków, mianuje i odwołuje Prezes Sądu Okręgowego z pośród kandydatów zgłoszonych przez Wydział Powiatowy, możliwie posiadających wykształcenie prawnicze. Połowa członków powinna pochodzić ze sfer rolnych, druga połowa z kół przemysłowo - handlowych i wolnych zawodów (art. 3).

Rozprawy z reguły są ustne i jawne. Urząd rozjemczy może dopuszczać dowody nawet nie powołane przez strony i nie jest skrępowany żadnemi ustawowemi zasadami dowodowemi, lecz może orzekać według swego przekonania, polegającego na swobodnej ocenie wszelkich okoliczności (art. 9). Urząd rozjemczy działa na wniosek zainteresowanych stron, ma prawo zabezpieczyć wniosek: a) decyzją, uprawniającą do żądania wstrzymania egzekucji i b) decyzją, uprawniającą do wniesienia ostrzeżenia do wykazu hipotecznego (art. 5).

Urząd rozjemczy może rozłożyć płatność długu na termin nie dłuższy jednakże jak lat trzy, może zniżyć stopę procentową, lecz nie niżej stopy ustalonej przez Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości; stopa ta obecnie wynosi 9%. Urząd może zarachować już pobrane odsetki w sumie przekraczającej dopuszczalne maximum i odpowiednio do tego zmniejszyć, albo nawet umorzyć cały dług. Uprawnienia te jednakże nie dotyczą należności zasądzonych prawomocnemi wyrokami sądowemi. Jeżeli obie strony przy składaniu wniosku oświadczyły, iż poddają się orzeczeniu Urzędu, to orzeczenie Urzędu jest ostateczne i może być tylko ze względów uchybień formalnych zaskarżone do Sądu Grodzkiego, w innych wypadkach t. j. jeżeli takiego oświadczenia nie złożyły od orzeczeń Urzędu służy odwołanie w terminie 2 tygodni do Sądu Grodzkiego, którego wyrok jest ostateczny (art. 13). Prawomocne orzeczenie Urzędu ma moc prawną — narówni z wyrokiem sądowym (art. 14). Koszta postępowania ponosi strona zainteresowana. Koszta te nie mogą przewyższać jednakże odpowiednich opłat sądowych. Rozporządzenie o utworzeniu Urzędów Rozjemczych nie ma zastosowania do wierzytelności Skarbu Państwa, Związków Samorządu terytorjalnego, wzgl. gospodarczego, przedsiębiorstw lub instytucyj państwowych i komunalnych, ubezpieczeń społecznych, zakładów ubezpieczeń, instytucyj kredytu długoterminowego, banków, Komunalnych Kas Oszczędności, w tem Galicyjskiej Kasy Oszczędności, Gminnych Kas Pożyczkowo - Oszczędnościowych oraz spółdzielni kredytowych, należących do związku rewizyjnego. Z wyliczenia instytucyj, wierzytelności których nie podlegają rozpoznaniu Urzędów Rozjemczych, a które jest dość obszerne, należy wnioskować, że prawodawcy chodziło przeważnie o wierzytelności lichwiarskie, które w dobie kryzysu gnębią przeważnie drobnego rolnika na wsi, a walka z któremi na innej drodze dla niego jest bardzo uciążliwa.

Rozporządzenie o urzędach rozjemczych jest również traktowane jako prawo wyjątkowe, gdyż art. 18 tego prawa przewiduje możność uchylenia go co do czasu i obszarów, na których ma działać, w drodze zwykłego Rozporządzenia Rady Ministrów, a zatem nie na normalnej drodze prawodawczej.

* *
*

Przechodzę w końcu do rozpatrzenia i streszczenia trzeciego i ostatniego z Dekretów ulgowych dla rolnictwa, ogłoszonych w Nr. 72 Dziennika

Ustaw, a mianowicie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 23 sierpnia 1932 r. w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziamskich parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań.

Rozporządzenie powyższe jest ściśle związane z ustawą z dn. 12 marca 1932 r. (D. U. Nr. 25 poz. 221) o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne, i gdyby nie zazębiało się tak mocno z prawem hipotecznem i nie wchodziło w kolizję prawną z niektóremi przepisami tego prawa (art. 34) lub ustawy o wykonaniu reformy rolnej (art. 15), mogłoby być wydane zupełnie dobrze w formie zwykłego rozporządzenia wykonawczego zainteresowanych Ministrów i nie potrzebowałoby być ujęte w formę dekretu Prezydenta z mocą ustawy. Przepisy tego prawa dotyczą przeważnie technicznej strony wykonania ulgowej ustawy parcelacyjnej z dn. 12 marca 1932 r. i zawierają wskazania w jaki sposób mają być regulowane wierzytelności hipoteczne (wpisy, kaucje i zastrzeżenia) ciążące na parcelowanych nieruchomościach.

Nie chcąc zbytnio utrudniać uwagę WPanów streszczeniem różnych szczegółów dotyczących sposobów rozwiązania w drodze powołanego Rozporządzenia kwestji i problematów hipoteczno - parcelacyjnych, podam w kilku już tylko słowach główne zasady, na których oparło się Rozporządzenie z dn. 23 sierpnia 1932 r. o segregacji wierzytelności hipotecznych.

Rozporządzenie w art. 1 podaje cztery sposoby uregulowania wierzytelności hipotecznych ciążących na parcelowanej nieruchomości, — dwa pierwsze (art. 1 punkty a i b) przewidują możność dobrowolnego zwolnienia przez wierzyciela hipotecznego parcelowanej części nieruchomości ziemskiej od ciężarów hipotecznych, względnie dobrowolnej, na mocy umowy, segregacji (podziału) obciążeń hipotecznych pomiędzy parcelowane części majątku; dwa drugie sposoby (art. 1 punkty c i d) przewidują przymusową segregację obciążeń hipotecznych pomiędzy ośrodek niesprzedawany, a całkowitą część przeznaczoną do rozparcelowania (p. „c"), względnie pomiędzy ośrodek, a poszczególne działki, przeznaczone do rozparcelowania (p. „d").

Przymusowa segregacja w Rozporządzeniu jest traktowana jako malum necesarium, dlatego też dobrowolne umowy i układy dotyczące segregacji znajdują zawsze pierwszeństwo przy postępowaniu przymusowem i w każdem jego stadjum zawarty układ, umarza takie postępowanie (przymusowe art. 32).

Urzędem właściwym do załatwiania spraw — jest Okręgowy Urząd Ziemski, wzgl. Okręgowa Komisja Ziemska. Naturalnie, najwięcej trudności prawnych i technicznych nastręcza segregacja przymusowa, to też Rozporządzenie w art. od 7 do 16 włącznie, podaje szczegółowe przepisy przeprowadzenia segregacji przymusowej z punktu „c" ex. — art. 1 (konwokacja), t. j. podział wierzytelności hipotecznych pomiędzy część nieruchomości przeznaczonej w całości do parcelacji, a pomiędzy część pozostałą dla właściciela (ośrodek), zaś w następnych rozdziałach art. od 17 do 28 włącznie są podane przepisy dotyczące segregacji przymusowej z p. „d" cz. 1 art. 1, t. j. podział obciążeń hipotecznych pomiędzy poszczególne działki parcelacyjne, a ośrodek. Segregacja przymusowa nie może być przeprowadzona, jeżeli obdłużenie przekracza wartość szacunkową, względnie przy lit. „d" art. 1, także i sprzedażną nieruchomości. Orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej w tych sprawach są ostateczne i nie podlegają zaskarżeniu w drodze administracyjnej do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, natomiast interesowanym osobom, których prawa mogą być orzeczeniem Komisji naruszone, pozostawiona jest droga sądowa dla dochodzenia swych praw. Podanie do Sądu musi być wniesione w ciągu 14 dni od daty doręczenia odpisu orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej. Sąd rozpatruje tego rodzaju sprawy w trybie incydentalnym w b. zaborze rosyjskim. Koszta postępowania przy segregacji przymusowej w Urzędach Administracyjnych ponosi właściciel majątku. Koszta te ustala w każdej sprawie Okręgowy Urząd Ziemski, wzgl. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może ustalić takowe w drodze rozporządzenia. W celu umożliwienia ścisłego ustalenia stanu obciążeń hipotecznych przeznaczonej do parcelacji nieruchomości, właściciel po uzyskaniu odpowiedniego zaświadczenia u władzy administracyjnej, winien zawczasu zwrócić się do właściwego Sądu Okręgowego z prośbą o dokonanie: a) przerachowania na złote zobowiązań hipotecznych podlegających temu przerachowaniu, b) oszacowania praw rzeczowych (ciężarów), których wartość pieniężna nie jest ujawnioną, c) zwolnienia części przeznaczonej do parcelacji od praw dożywotniego użytkowania, d) skreślenia służebności gruntowych, które wygasły lub stały się bezprzedmiotowe, e) skreślenia kaucyj hipotecznych, które wygasły, f) zastąpienia czystym wpisem kaucyj aktualnych, g) ustalenia sum zobowiązań zabezpieczonych przez wpis zastrzeżenia, o ile suma w wpisie nie jest ujawniona. Sprawy z tych podań są rozstrzygane przez Sąd poza kolejnością i jednoosobowo.

Od decyzji Sądu w tych sprawach służy tylko apelacja, kasacja jest niedopuszczalna. Opłaty w postępowaniu hipotecznem i stawki wynagrodzenia dla pisarza hipotecznego w tych sprawach są zniżone do połowy. Jeżeli w wyniku segregacji, wierzytelności, przypadające na działki zbyte w drodze parcelacji, będą już wymagalne w dniu przepisania prawa własności lub w ciągu najbliższych 3 lat, to Okręgowy Urząd Ziemski władny będzie na wniosek nowonabywcy odroczyć płatność kapitału (nie odsetek) na trzy lata, licząc od daty przepisania tytułu własności działki na nabywcę. Również w czasie trwania postępowania przymusowej segregacji wierzytelności nie może być wszczęta, z wyjątkiem przymusowego prawa zastawu, egzekucja z nieruchomości. Na tem moje streszczenie kończę, szczegóły można znaleźć w samem Rozporządzeniu.

Rozporządzenie o segregacji wierzytelności hipotecznych, zabezpieczonych na parcelowanej nieruchomości, może mieć duże praktyczne znaczenie dla oddłużenia własności ziemskiej, szczególnie o ile ożywi się ruch parcelacyjny, który obecnie prawie zamarł zupełnie, daje bowiem powołane Rozporządzenie możność rozwiązania całego szeregu konfliktów

prawnych przy zniesieniu obciążeń hipotecznych, których dotychczas nie można było zlikwidować bez trudnej do uzyskania zgody wierzyciela hipotecznego. Ma to szczególnie duże znaczenie dla obszarów b. Królestwa Kongresowego, których hipoteki są w wielu bardzo wypadkach obciążone całym szeregiem nieaktualnych wpisów i zastrzeżeń, które tylko z wielkim kosztem i nadzwyczajnym nakładem pracy w warunkach obecnych dawało się usuwać, aby dać możność przepisania tytułu własności na nowonabywcę parcelowanej części lub działki majątku ziemskiego.

* *
*

Kończąc moje streszczenie trzech ostatnio ogłoszonych ulgowych dekretów dla rolnictwa, nie mogę nie wypowiedzieć mego poglądu co do tendencyj, z któremi coraz częściej spotyka się w nowoczesnem prawodawstwie cywilnem, regulującem stosunki pomiędzy dłużnikiem a wierzycielem, a polegającem na przyznawaniu specjalnych ulg i wyjątków różnym kategorjom dłużników.

Otóż jestem zdania, iż ulgi przyznawane obecnie dłużnikom czy to w rolnictwie, czy to w przemyśle i handlu, przy ściąganiu należności, pomyślane jako ulgi czasów wyjątkowych, — przejdą do naszego prawodawstwa jako stała zdobycz zainteresowanych ugrupowań gospodarczych. Będą one nawet w wielu wypadkach pomnażane.

Staje się więc wobec tego aktualną sprawa zagwarantowania praw, chociażby również w drodze przywileju, uczciwemu wierzycielowi - kapitaliście, szczególnie zaś drobnemu ciułaczowi, reprezentantem którego są nasze K. K. O. Trzeba się zastanowić nad sposobami zabezpieczenia praw tego małego uczciwego ciułacza, do zebranej często ciężką pracą gotówki.

Obrót gospodarczy albo musi regenerować siłę weksla, uznawanego dotychczas za dostateczną formę dla zabezpieczenia egzekutywy dla roszczeń kapitalisty, albo musi się znaleźć jakąś inną formę, któraby dała taką egzekutywę tym roszczeniom.

Pewne oznaki nowych tendencyj w tej materji znajdujemy w naszym nowym Kodeksie Karnym, który daje na drodze karnej znacznie szerszą obronę prawną słusznym roszczeniom wierzyciela, zagrożonym działalnością dłużnika! W ten sposób widać, iż prawodawca zaczyna uznawać, że w warunkach doby obecnej nie wystarcza jedynie odpowiedzialność dłużnika na drodze cywilnej, jak to miało miejsce przeważnie dotychczas, a trzeba dać jeszcze posiłkową odpowiedzialność karną w daleko szerszym niż dotychczas zakresie. Niewiadomo zatem, czy nie przyjdą prędko czasy, w których dłużnik odpowiadać będzie nie tylko ze swego majątku, ale również i swoją osobą, jak to miało miejsce dawniej, kiedy formuła prawna trywialnie głosiła: „Kto nie ma złota, miedzi, ten płaci na czem siedzi".

J. Żaboklicki.

Ze Związku Związków Kom. Kas Oszczędn.

POSIEDZENIE RADY ZWIĄZKU ZWIĄZKÓW K. K. O.

Dnia 12 listopada r. b. odbyło się w sali Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie pod przewodnictwem p. Prezesa J. Zdanowskiego posiedzenie Rady Związku Związków K. K. O.

Obecni byli członkowie Rady pp.: Starosta H. Niepokulczycki, Dyr. K. Słomski, Dyr. D. Szarzyński, Prezes M. Szczepkowski, Dyr. M. Tułacz, Prezes Dr. St. Uhma, St. Zbrożyna i Prezes Zdanowski.

W obradach brali udział ponadto: przedstawiciel Min. Spraw Wewn. p. Radca R. Lenartowicz i przedstawiciel Min. Skarbu p. Radca M. Stępniewicz.

Z gości byli obecni: pp. Dyr. J. Rożkowski, Dyr. A. Śliwiński oraz Mec. J. żaboklicki.

Protokułował obrady sekretarz p. B. Obszyński.

Obrady obejmowały sprawy następujące:

1. Sprawa obniżenia procentów.

Prezes Zdanowski komunikuje, że Prezydjum Związku odbyło 2 konferencje w Ministerstwie Skarbu, przyczem przedstawiło uwagi będące w związku z uchwałami Rady z 2 listopada w sprawie Rozporządzenia o obniżeniu procentów dla instytucyj udzielających kredytu.

W uwagach tych wypowiedziano poza sprawami dotyczącemi odsetek jeszcze następujące życzenia:

1) aby kasy oszczędności w wypadkach koniecznej potrzeby mogły korzystać z funduszu pomocy finansowej, utworzonego przez rozp. Prezydenta R. z dn. 27.X.1932 r.,

2) aby ściąganie rozprowadzanych przez K. K. O. kredytów Banków Państwowych przez kasy poręczonych odbywało się w miarę zwrotu sum od dłużników,

3) aby nastąpiło przyznanie pożyczkom hipotecznym K. K. O. tych samych przywilejów, jakie nadano T-wom Kredytowym Ziemskim oraz przyznanie K. K. O. jednakowych z niemi uprawnień przy postępowaniu egzekucyjnem, skierowanem do nieruchomości.

Zarazem Prezydjum Związku przesłało Ministerstwu na żądanie dodatkowe dokumenty, motywujące stanowisko Rady i przedstawiające sytuację finansową Kas.

W dłuższej dyskusji nad sprawami powyższemi zastanawiano się nad sposobami przeprowadzenia obniżenia procentów w myśl rozporządzenia i dostosowania się kas do nowowytworzonej sytuacji. W wyniku obrad postanowiono wysłać do związków okręgowych K. K. O. okólnik, którego treść została już zamieszczona w Nr. 22 „Oszczędności" (p. Komunikaty Związku Miejskich i Powiat. K. O. str. 267).

2. Ujednostajnienie bilansów.

Nad przedstawionym Radzie projektem wzoru bilansów, ułożonym w roku zeszłym w porozumieniu z Dyrektorami Związków Kas, wywiązała się dyskusja zasadnicza. Uznano kwestję ujednostajnienia schematów bilansowych za rzecz b. ważną i pilną ze względu na konieczność posiadania przez Związek Zw. i poszczeg. Związki Okręgowe danych statystycznych celem tem lepszego dokumentowania interesów Kas. Jednakże wobec spodziewanej w niedługim czasie nowelizacji ustawy o K. K. O., która pociągnie za sobą ustawowe uregulowanie jednolitego typu bilansów, postanowiono sprawę przekazać Związkom Okręgowym dla zadecydowania, czy należy ze sprawą tą odczekać do nowelizacji ustawy, czy załatwić ją wcześniej.

3. Propaganda.

Rada zaaprobowała opracowany przez Samorządowy Instytut Wydawniczy projekt stałej reklamy świetlnej, z której mogłyby K. K. O. w drodze abonamentu korzystać.

Uznano, że wobec niskich kosztów, projekt ten niewątpliwie godny jest zalecenia do szerszego zastosowania.

4. Wnioski członków Związku Zw.

W dłuższej dyskusji omawiano wnioski nadesłane przez Związek Lwowski K. K. O. Postanowiono:

1) a) zaaprobować wniosek, aby wszcząć starania, o wyłączenie pracowników K. K. O. z przymusu ubezpieczenia w Kasach Chorych narówni z funkcjonarjuszami państwowymi i samorządowymi,

b) zaaprobować wniosek, aby K. K. O., które obecnie posiadają własny fundusz emerytalny dla swych pracowników, mogły i nadal go zachować, zwalniając swych pracowników z obowiązku ubezpieczenia w Z. U. P. U.,

c) starać się by pracownicy tych K. K. O., które nie posiadają własnych funduszów emeryt., mogli być ubezpieczeni w funduszach swych Związków poręczających o ile Związki te zastępcze Zakłady stworzą,

d) rozpatrzeć jeszcze te zagadnienia łącznie ze Związkami Miast i Powiatów.

2) Wniosek w sprawie wystąpienia do władz nadzorczych ze wskazaniem na wynikające formalne trudności skutkiem obniżania nagłego przez Powsz. Zakład Ubezp. Wzaj. szacunków realności na którycn ciążą pożyczki K. K. O.

3) Wniosek, aby P. Z. U. W. i nadal wypłacał odszkodowanie pogorzelowe do rąk K. K. O., które dłużnicy przy zaciąganiu pożyczki hipotecznej w K. K. O. ustanowili pełnomocnikami do podjęcia premji pogorzelowej, postanowiono poruszyć jeszcze na Radzie P. Z. U. W. za pośrednictwem przedstawicieli samorządów.

Komunikaty Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności

Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 9 listopada r. b. („Monitor Polski“ z dn. 10 listopada r. b. Nr. 259, poz. 297, strona 9) nadany został złoty krzyż zasługi p. Józefowi Rozieckiemu, Viceprezesowi Zarządu naszego Związku i Dyrektorowi Komunalnej Kasy Oszczędności pow. Piotrkowskiego w Piotrkowie, za zasługi na polu rozwoju spółdzielczych i samorządowych instytucyj kredytowych.

Składamy tą drogą p. Rozieckiemu serdeczne powinszowania.

* * *

Biuro Związku wzywa tą drogą zrzeszone Kasy do terminowego nadsyłania odpowiedzi na wszystkie okólniki rozesłane przez Zarząd Związku. W szczególności prosimy o jaknajrychlejszą odpowiedź na n/okólnik Nr. 10 z dn. 14.XI r. b. w sprawie zamknięć rachunkowych za rok bieżący i projektów budżetów na rok 1933 w związku z ostatnią obniżką stopy procentowej.

Wiadomości bieżące

ORZECZNICTWO SĄDOWE I ADMINISTRACYJNE.

Wystawienie czeku bez pokrycia (w oczekiwaniu wpływu sumy na rachunek wystawcy).

Zasada prawna. Oczekiwany przez wystawcę czeku wpływ z trasata z dyskonta weksli w dobie kryzysu nie stanowi uzasadnionej podstawy do liczenia na pełne pokrycie w rozumieniu cz. 2 art. 51 prawa czekowego.

Wyrok S. N. z dn. 14 czerwca 1932 r. N.II.1K. 618/32.

Z uzasadnienia:

W sprzeciwie na wyrok zaoczny sądu grodzkiego z dn. 13 listopada 1931 r. obrońca oskarżonego wnosił o ponowne rozpoznanie sprawy i przesłuchanie w charakterze świadka M. G. na okoliczność, że w okresie terminu płatności czeku miał on wpłacić większą sumę na rachunek oskarżonego. wniosek obrońcy oskarżonego został ponowiony w toku rozprawy głównej w dn. 10 marca 1932 r., przyczem obrona wnosiła o przesłuchanie wspomnianego świadka na okoliczność, iż świadek ten stwierdzi, że oskarżony miał zdyskontować weksle, otrzymane za tranzakcję, i sumy miały wpłynąć do banku. Sąd grodzki wniosek obrony oddalił, przyczem odmowne swe postanowienie zgodnie z § 2 art. 49 k. p. k. uzasadnił, wywodząc, że tego rodzaju oczekiwany wpływ nie stanowi

przewidzianej w art. 51 prawa czekowego uzasadnionej podstawy do liczenia na pokrycie, przyczem w uzasadnieniu wyroku sąd dał wyraz przekonaniu, że wpływ z weksli w dobie kryzysu jest często problematyczny i jako pokrycie do wystawienia czeku nie upoważnia. Art. 51 prawa czekowego zwalnia wystawcę, nie mającego pokrycia w chwili przedstawienia do wypłaty czeku, jedynie w wypadku kiedy ustalone zostanie, że pokrycia zabrakło z przyczyn od wystawcy niezależnych przy uzasadnionem w chwili wystawienia czeku przekonaniu wystawcy o pełnem jego pokryciu w dacie przedstawienia do wypłaty (Orz. Izby II. S. N. 350/31), za takie zaś uzasadnione przekonanie o pokryciu nie można uważać, jak to słusznie ustalił sąd wyrokujący, w dobie kryzysu oczekiwanego wpływu z dyskonta weksli. Sąd przeto zasadnie zastosował do czynu oskarżonego sankcję karną, we wspomnianym art. 51 prawa czekowego przewidzianą.

KRONIKA KRAJOWA.

Mowa Ministra Skarbu.

W dn. 3 b. m. p. Minister Skarbu prof. Wł. Zawadzki wygłosił przemówienie budżetowe, z którego przytaczamy ustęp najbardziej interesujący K. K. O. dotyczący stałości naszej waluty i wysokości kosztów kredytu.

„Rząd przeciwstawia się kategorycznie wszelkim pomysłom szukania środków zaradczych na trudności, z któremi walczymy, w zmianie podstaw naszego obiegu pieniężnego. Pomysły inflacyjne, lub dewaluacyjne, o ile nie są poprostu rezygnacją z czynnego stanowiska, wychodzą z tego właśnie błędnego założenia, że można za pomocą manipulowania pieniądzem stworzyć sobie sztucznie dobrą konjunkturę. Jest to złudzeniem: pozorne korzyści, które przemijająco mogłyby wyniknąć dla pewnych warstw, byłyby okupione znacznie większemi stratami; to też wejście na tę drogę, w formie takiej czy innej, jawnej, czy ukrytej, uważamy za niedopuszczalne. Pieniądz, dla którego utrzymania zrobiliśmy poważne wysiłki i ponieśliśmy znaczne ofiary, musi pozostać zdrowym. Uważamy natomiast, że te same korzyści, które pozornie obiecuje inflacja, to jest realne powiększenie środków płatniczych w stosunku do obrotów i odciążenia dłużników, można uzyskać na innej drodze, trudniejszej wprawdzie i dłuższej, ale pewnej i niezawierającej żadnych niebezpieczeństw, a mianowicie przez wyrównanie cen, połączone z obniżeniem części ich, przy jednoczesnem obniżeniu stopy procentowej.

Akcja rządu w kierunku obniżenia cen.

Miałem już sposobność wspomnieć o tej kwestji w początku mego przemówienia. Jesteśmy obecnie w tej paradoksalnej sytuacji, że część cen spadła tak nisko, iż odnośne objekty przestały być poszukiwane przez nabywców, którzy obawiają się dalszego ich spadku, część zaś, pozostając na zbyt wysokim poziomie, nietylko ogranicza przez swą wysokość obroty, ale równocześnie absorbuje nienormalnie wielką część środków płatniczych. Obniżenie tych cen i wyrównanie z pozostałemi pociągnie za sobą zwolnienie pewnej ilości środków obrotowych, wywoła więc ten sam skutek, co powiększenie ilości tych środków. Oczywiście, obniżenie pewnej ilości cen samo przez się nie zmieni radykalnie sytuacji i musi być uzupełnione szeregiem innych środków, a więc obniżeniem kosztów i ułatwieniami dla obrotów. Prace Rządu szły i idą w tym kierunku. Wymienię tutaj akcje w kierunku obniżenia kosztów administracyjnych przedsiębiorstw, ułatwioną ostatnio przez rozporządzenie P. Prezydenta o ograniczeniu nadmiernych uposażeń, akcję w kierunku obniżenia kosztów administracji komunalnej i zakładów ubezpieczeniowych, co zmniejszy ogólnie ciężar ponoszony przez ludność, dalej akcję oddłużania rolnictwa i uproszczenia procedury obrotu ziemią, podstawy, dla której zostały stworzone przez ustawę o ułatwieniach w spłacie uciążliwych zobowiązań i szereg dekretów P. Prezydenta, dotyczących tego przedmiotu. Znaczne ułatwienie w tym kierunku wprowadza okólnik ministra rolnictwa i reform rolnych z dn. 13 września r. b. Dalej staramy się doprowadzić, zgodnie zresztą z warunkami rynku finansowego, do obniżenia stopy procentowej, co tak skutecznie zostało zapoczątkowane niedawno przez Bank Polski i banki państwowe, a zostanie w najbliższej przyszłości rozciągnięte na pozostałe instytucje kredytowe. Uważamy, że jedynie zdrowa forma odciążenia dłużnika może polegać na dostosowaniu oprocentowania do przeciętnych korzyści, które daje zastosowanie kapitałów — w ten sposób przychodzi się z pomocą jednostkom gospodarczo zdrowym, z drugiej strony akcja uwzględnia w równej mierze interesy dłużnika i wierzyciela, gdyż zapewnia ostatniemu zamiast korzyści pozornie wielkich, ale wątpliwej realności, korzyści mniejsze, ale pewne i, nie naruszając substancji kapitału, wzmaga pewność kredytu. Wreszcie obniżenie stopy procentowej jest zmniejszeniem ważnego elementu kosztów i ułatwia prawidłową kalkulację".

Przeciw reglamentowaniu stopy procentowej.

W dn. 3 listopada odbyło się posiedzenie połączonych Komisyj Finansowo - Kredytowej i Skarbowej Izby Przemysłowo - Handlowej w Warszawie.

Komisja wskazała na nieodzowność uchylenia postanowień prawnych o lichwie pieniężnej w odniesieniu do instytucyj kredytowych.

Podkreślić należy, iż obok sfer przemysłowo - handlowych i finansowych, również **Koła rolnicze uznały politykę reglamentacji stopy procentowej za niecelową i szkodliwą,** dając wyraz temu poglądowi w uchwale powziętej przez Konferencję rolniczą w Ministerstwie Rolnictwa w czerwcu r. b.

Rozporządzenie Ministra Skarbu i Sprawiedliwości z dn. 7 listopada r. b. w sprawie najwyższych dozwolonych korzyści majątkowych przedsiębiorstw, trudniących się czynnościami bankowemi poszło po linji wręcz przeciwnej.

K. K. O. w Będzinie w nowym lokalu.

W Będzinie uroczystość świętowania Międzynarodowego Dnia Oszczędności zbiegła się z lokalną uroczystością powiatu — poświęcenia nowej siedziby Komunalnej Kasy Oszczędności pow. Będzińskiego. Mieści się ona w gmachu sejmikowym na ul. Sączewskiej Nr. 12 w odnowionym lokalu po urzędzie pocztowym.

W gustownie odnowionej kolumnowej sali operacyjnej zgromadzili się dnia 31 października r. b. liczni przedstawiciele kilkudziesięciu instytucyj i organizacyj społecznych z całego powiatu Będzińskiego i miast okolicznych z reprezentantami władz państwowych i samorządowych na czele, aby po poświęceniu lokalu i przecięciu wstęgi przez panią starościnę Boxową wysłuchać przemówień.

Pierwszy przemawiał Ks. proboszcz kan. Peche, rozwijając temat o cnocie oszczędzania i życząc tej tak bardzo pożytecznej dla ludności placówce dalszego wspaniałego rozwoju.

Przewodniczący Rady K. K. O. inż. Czaplicki zobrazował dotychczasowy rozwój Kasy, poczem p. starosta Boxa imieniem Rządu i p. Gadomski, prezes Izby Przemysłowo - Handlowej, w swych mowach dali wyraz sympatji i popularności, jaką cieszy się Kasa wśród ludności powiatu.

Szereg przemówień zakończył p. Fr. Świderski, delegat Zarządu Związku M. i P. K. O. z Warszawy, nawiązując do działalności Związku Kas Komunalnych i Międzynarodowego Instytutu Oszczędnościowego i podkreślając znaczenie działalności propagandowej Kas zagranicą i zwłaszcza w Polsce z punktu wychowania społeczno - obywatelskiego.

W przeddzień K. K. O. w Będzinie przy współudziale zainicjonowanego przez nią Komitetu rozdała i rozesłała w mieście i powiecie tysiące ulotek, broszur, afiszów i plakatów propagandowych, zorganizowała pochody i obchód uroczysty w szkołach.

Zamiast bankietu dla zaproszonych przedstawicieli społeczeństwa, Zarząd Kasy ofiarował zł. 1000 na Komitet pomocy bezrobotnym.

Kredyty dyskontowe.

Stan kredytu, udzielonego w formie dyskonta weksli przez Bank Polski, P. K. O., banki państwowe i banki akcyjne w ogólnym efekcie zmalał.

W poszczególnych instytucjach kredytowych dyskonto przedstawia się różnie, a mianowicie:

Stan dyskonta weksli w Banku Polskim na dzień 1 października wynosi 741 milj. zł., wobec 777 milj. zł. na 1 września i 803 milj. zł. na 1 sierpnia 1932 r. Widzimy skurczenie się portfelu wekslowego w Banku Polskim, po osiągniętem maksimum na koniec lipca b. r.

Stan dyskonta w P. K. O. nie uległ zmianie i na 1 października wynosi 12 milj. zł., wobec 12 milj. zł. na 1 września i 1 sierpnia.

Portfel wekslowy Banku Gospodarstwa Krajowego na 1 października wynosi 151 milj. zł., gdy na 1 września wynosił 159 milj. zł., a na 1 sierpnia — 154 milj. zł. Widzimy więc skurczenie się portfelu w B. G. K. Dyskonto jednak należy zmniejszyć o wartość redyskonta, które na 1 października wyraża się liczbą 77 milj. zł., gdy na 1 września wynosiło 87 milj. zł., a na 1 sierpnia — 91 milj. zł.

Stan dyskonta w Państwowym Banku Rolnym na dzień 1 października wynosi 116 milj. zł., gdy na 1 września wynosiło 115 milj. zł., a na 1 sierpnia — 120 milj. zł. Widzimy zatem pozostanie prawie bez zmiany dyskonta weksli w tym banku, które należy zmniejszyć o wartość redyskonta. Redyskonto na dzień 1 października wynosi 106 milj. zł., gdy na 1 września wynosiło 105 milj. zł., a na 1 sierpnia wynosiło 111 milj. zł.

W bankach akcyjnych stan dyskonta wynosi na 1 października 498 milj. zł., gdy na 1 września wynosił 502 milj. zł., a na 1 sierpnia — 506 milj. zł. Redyskonto w tychże bankach na 1 października wynosi 218 milj. zł., gdy na 1 września wynosiło 229 milj. zł., a na 1 sierpnia 235 milj. zł. Widzimy więc kurczenie się kredytów dyskontowych banków akcyjnych, co idzie w parze z trudnością uzyskania redyskonta.

Uogólniając kwestję dyskonta, po dodaniu dyskonta w bankach państwowych i w bankach akcyjnych na 1 października wychodzimy na sumę 765 milj. zł., gdy na 1 września wynosiło 776 milj. zł., a na 1 sierpnia wynosiło 780 milj. zł. Z tych sum redyskonto na 1 października wynosi 401 milj. zł., gdy na 1 września wynosiło 421 milj. zł., a na 1 sierpnia — 437 milj. zł. Dyskonto w Banku Polskim i P. K. O. łącznie na 1 października stanowi 635 milj. zł., gdy na 1 września wynosiło 670 milj. zł., a na 1 sierpnia — 694 milj. zł.

Protesty weksli w III kwartale.

Liczba i wartość weksli zaprotestowanych w III kwartale r. b. jest mniejsza niż w kwartałach poprzednich, a znacznie mniejsza niż w odpowiednim czasie roku ubiegłego. Według obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego liczba i suma weksli zaprotestowanych na terenie całej Rzeczypospolitej przedstawia się następująco:

Miesiące		Liczba weksli w 1000 sztuk	Suma weksli w miljonach zł.
1932	IV	327	77
	V	322	73
	VI	289	64
	VII	288	66
	VIII	270	58
	IX	253	61
1931	IX	416	104

Jak z zestawienia widać, protesty zmniejszyły się w ciągu roku prawie dwukrotnie.

Zmniejszenie się protestów weksli nastąpiło na terenie wszystkich województw.

Działalność banków akcyjnych.

Wkłady we wszystkich bankach akcyjnych (55) i 5 największych domach bankowych według obliczeń Ministerstwa Skarbu opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny zmalały ogółem o 6 miljonów złotych. Ogólna suma wkładów na 1 październik wynosi 648 miljonów złotych, gdy na 1 września wynosiła 654 miljony złotych, na 1 sierpnia — 643 miljony złotych, a przed rokiem, t. j. na 1 października 1931 r. — 812 miljonów złotych.

Poszczególne kategorje wkładów przedstawiają się, jak poniżej:

Wkłady terminowe na 1 października wynoszą 231 miljonów złotych wobec 229 miljonów złotych na 1 września i 232 miljonów złotych na 1 sierpnia. Stan wkładów terminowych przed rokiem wynosił 316 miljonów złotych.

Wkłady à vista na 1 października wynoszą 235 miljonów złotych, gdy na 1 września wynosiły 234 miljony złotych. Przed rokiem wkłady te stanowiły sumę 282 miljony złotych.

Rachunki bieżące na 1 października wynoszą 182 miljony złotych, gdy na 1 września wynosiły 191 miljony złotych, a na 1 sierpnia — 180 miljony złotych. Przed rokiem wyrażały się sumą 214 miljonów złotych.

Przechodząc do działalności kredytowej, stwierdzamy również skurczenie się, a mianowicie stan kredytów krótkoterminowych na 1 października wynosi 1115 miljonów złotych, gdy na 1 września wynosił 1122 miljony złotych, na 1 sierpnia 1146 miljonów złotych, a przed rokiem, t. j. na 1 października 1931 r. — 1394 miljony złotych. Poszczególne rodzaje kredytu przedstawiają się następująco:

Dyskonto weksli (łącznie z wekslami protestowanemi) stanowi na 1 października 498 miljonów złotych, gdy na 1 września stanowiło 502 miljony złotych, a na 1 sierpnia — 506 miljonów złotych. Przed rokiem portfel wekslowy sięgał 635 miljonów złotych.

Stan otwartego kredytu zabezpieczonego na 1 października wynosi 383 miljony złotych, wobec 390 miljonów złotych na 1 września i 1 sierpnia, gdy przed rokiem wynosił 485 miljonów złotych.

Otwarty kredyt niezabezpieczony na 1 października wynosi 178 miljonów złotych, gdy na 1 września wynosił 174 miljony złotych, na 1 sierpnia — 194 miljony złotych, a na 1 października 1931 r. — 215 miljonów złotych.

Pożyczki terminowe od kilku miesięcy pozostają bez zmiany na poziomie 56 miljonów złotych, gdy przed rokiem wynosiły 59 miljonów złotych.

STATYSTYKA

Wkłady w kasach oszczędności na dzień 30. IX. 1932 r. według danych G. U. S.

Tysiące złotych — Dane tymczasowe.

Rodzaje kas oszczędności / Województwa	Liczba kas w dn. 30.IX 1932 r.	Wkłady na książeczkach oszczędnościowych — Bez wkładów instytucyj finansowych — Stan w dniu			Zmiany procentowe a)			Wkłady (lokaty) instytucyj finansowych		Wkłady na rachunkach bieżących, czekowych i żyrowych	
		31.VII.32	31.VIII.32	30.IX.32	31.VII.32	31.VIII.	30.IX.32	31.VIII.32	30.IX.32	31.VIII.32	30.IX.32
P. K. O.	**1**	**394 859**	**397 311**	**401 101**	+2,3	+0,6	+1.0	—	—	**150 804**	**160 858**
Komunalne b)	**377**	**527 653**	**527 711**	**530 481**	+0,4	+0.0	+0,5	**33 889**	**33 421**	**45 184**	**45 209**
Powiatowe	239	169 959	170 442	170 523	+ 0.1	+ 0.3	+ 0.0	12 575	12 080	17 603	17 310
Miejskie	138	357 694	357 269	359 958	+ 0.6	— 0,1	+ 0.8	21 314	21 341	27 581	27 899
M. st. Warszawa	1	50 269	49 710	50 098	— 0,8	— 1,1	+0,8	399	438	4 765	5 165
Warszawa	28	16 654	16 681	16 655	+1,6	+0,2	— 0,2	1 396	1 382	1 360	1 373
Łódź	18	5 239	5 209	5 220	— 0,1	— 0,6	+0,2	499	492	704	782
Kielce	18	9 750	9 713	9 771	+0,2	— 0,4	+0,6	936	654	1 374	1 457
Lublin	19	5 278	5 200	5 131	— 1.8	— 1,5	— 1,3	915	914	324	317
Białystok	14	3 626	3 633	3 621	— 2,8	+0,2	— 0,3	546	537	577	663
Wilno	8	4 911	4 789	4 792	+2,1	— 2,5	+0,1	29	29	630	637
Nowogródek	7	825	794	808	+0,6	— 3,8	+1,8	140	138	112	80
Polesie	9	837	825	785	— 1,4	— 1,4	— 4,9	269	268	267	287
Wołyń	15	1 407	1 416	1 462	— 1,5	+0,6	+3,2	287	284	424	360
Poznań	83	83 123	83 815	84 617	+1,5	+0,8	+1,0	7 843	7 874	6 367	5 881
Pomorze	40	29 203	29 135	28 866	— 0,9	— 0,2	— 0,9	2 136	2 012	5 187	5 088
Śląsk	18	76 480	76 480	76 999	+0,4	+0,0	+0,7	13 429	13 658	7 527	6 775
Kraków	27	125 262	126 192	126 598	— 0.1	+0,7	+0,3	1 397	1 411	5 850	5 770
Lwów	36	90 375	89 976	90 869	+1,5	— 0,5	+1,0	2 019	1 777	9 208	10 057
Stanisławów	18	16 391	16 157	16 089	— 0,1	— 1,4	— 0,4	807	779	128	141
Tarnopol	18	8 023	7 986	8 100	+0,2	— 0,5	+1,4	842	774	380	376
Inne	**2**	**37 301**	**37 263**	**37 115**	+2,9	— 0,1	— 0,4	**6 647**	**7 114**	**102**	**115**

a) W porównaniu z miesiącem poprzednim. *b)* Wobec nienadesłania sprawozdań wzięto sumy z miesięcy poprzednich: w lipcu dla 2 kas, w sierpniu dla 2 kas. we wrześniu dla 19 kas.

GIEŁDA.

Z giełdy pieniężnej.

W dniu 28 listopada 1932 r. notowano na Giełdzie Pieniężnej w Warszawie:

Dolary 8.91.

Papiery w zł. w zł.

7% Listy zast. Państw. Banku Roln.	83.25
8% Listy zast. Państw. Banku Roln.	94.00
7% Listy zast. Banku Gosp. Kraj.	83.25
8% Listy zast. Banku Gosp. Kraj.	94.00
7% Obl. Kom. Banku Gosp. Kraj.	83.25
8% Obl. Kom. Banku Gosp. Kraj.	94.00
8% Obl. Bud. Banku Gosp. Kraj.	93.00
6% Obl. Polsk. Banku Komun. I em.	72.00
8% Obl. Polsk. Banku Komun. II em.	81.50
8% Obl. Polsk. Banku Komun. III i IV em.	93.00

Papiery państwowe:

3% Prem. Poż. Budowl.	38.25
4% Prem. Poż. Dolar. ser. III	50.30—50.60
4% Prem. Poż. Inwestycyjna	97.75—98.00
5% Państw. Poż. Konwers. z 1924 r.	41.50
6% Poż. Dolarowa 1919/20 r.	55.25—56.25
7% Pożyczka Stabiliz. z 1927 r.	52.75—53.00
10% Pożyczka Kolejowa	—

Pozatem kosztują:

Akcje Banku Polskiego	88.00
ruble złote	4.50
gram czystego złota	5.9244

Z giełdy zbożowej.

W dniu 28 listopada 1932 roku płacono na giełdzie zbożowej w Warszawie (za 100 kgm.):

żyto	15.25—15.75
pszenica dworska	25.50—26.00
pszenica zbierana	25.00—25.50
owies jednolity	15.50—16.00
owies zbierany	14.00—14.50
jęczmień na kaszę	14.50—15.00
jęczmień browarny	16.50—17.00

NADESŁANE

„Gazeta Bankowa" Nr. 20 z dn. 25.X. zawiera: Obieg banknotów a obroty gospodarcze — Dr. J. Piekałkiewicza. Reglamentacja odsetek — St. Batoga; Zestawienie najważniejszych przepisów dewizowych — Dr. R. Koranyi'ego oraz normalne rubryki. Bibljografja, ustawodawstwo gospodarcze, Skarbowość, Pieniądz i Kredyt, Kronika zagraniczna, przemysł, rolnictwo i handel.

Wyszedł z druku zeszyt 22 „Przeglądu Gospodarczego" z dnia 15 listopada r. b., zawierający następującą treść:

„Przegląd sytuacji" — E. R.; „Uzasadnienie programu gospodarczego" — Przemówienie, wygłoszone przez p. Andrzeja Wierzbickiego na posiedzeniu Rady Centralnego Związku Przemysłu Polskiego w dniach 3 i 4 listopada r. b.

Poza tem zeszyt zawiera następujące działy: Przegląd zagraniczny, Rynek pieniężny, Rynki towarowe oraz Kronikę.